

Zielone światło dla środków unijnych w sektorze odpadowym

Wbrew wcześniejszym obawom, Polska otrzyma ponad 1,3 mld euro na inwestycje w sektorze odpadowym. Kto i kiedy będzie mógł skorzystać ze środków unijnych na ten cel?

Na początku sierpnia Komisja Europejska potwierdziła spełnienie przez Polskę warunków *ex ante* w obszarze gospodarki odpadami¹. W perspektywie finansowej UE na lata 2014-2020 otrzymanie przez dane państwo członkowskie środków z europejskich funduszy na dany cel tematyczny wymaga spełnienia tzw. warunków wstępnych (*ex ante*). Warunki te zostały szczegółowo określone w załączniku XI do rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013, czyli tzw. rozporządzenia ogólnego². Już na etapie negocjowania z KE umowy partnerstwa, czyli kierunków interwencji i zasad wsparcia z funduszy europejskich na lata 2014-2020, państwa członkowskie oceniały spełnienie warunków wstępnych. Gdy dla danego celu tematycznego warunki *ex ante* nie były spełnione, państwo członkowskie proponowało, w jaki sposób doprowadzi do ich wypełnienia. Wyrazem tego był załączony do umowy partnerstwa plan działań, wskazujący m.in. termin wykonania poszczególnych zadań i podmioty odpowiedzialne za ich realizację.

Wymagania *ex ante* stawiane Polsce

Polska znalazła się w gronie państw, które spełniły warunki wstępne w obszarze gospodarki odpadami. Jak przy tym wynika z komunikatu Ministerstwa Rozwoju, część państw członkowskich nadal ma problem ze spełnieniem warunkowości *ex ante* w sektorze odpadowym³. Fakt ten nie powinien dziwić wobec dość złożonych wymagań dla celu tematycznego „gospodarka odpadami” (CT 6.2.). Prawodawca unijny jako waru-

nek wstępny dla tego celu wskazał „promowanie zrównoważonych gospodarczo i środowiskowo inwestycji w sektorze gospodarki odpadami, w szczególności poprzez opracowanie planów gospodarki odpadami zgodnych z dyrektywą 2008/98/WE oraz z hierarchią odpadów”. Kryteriami służącymi ocenie spełnienia tego warunku są natomiast konkretne obowiązki wynikające z dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów (dyrektywa odpadowa)⁴.

Wśród nich znalazło się chociażby przyjęcie jednego lub kilku planów gospodarki odpadami czy też wdrożenie środków niezbędnych do osiągnięcia do 2020 r. celów dotyczących przygotowania do ponownego wykorzystania i recyklingu. W przypadku Polski jako główne kryteria służące realizacji wymagań *ex ante* Ministerstwo Rozwoju wskazuje:

1. przygotowanie dokumentów legislacyjnych, tj. rozporządzenia w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska (obejmującego m.in. podwyższenie opłat dla strumieni odpadów składowanych) oraz ogólnokrajowych standardów segregacji odpadów komunalnych,
2. wprowadzenie do priorytetów finansowania NFOŚiGW i WFOŚiGW pilotażowych projektów związanych ze zbieraniem i przetwarzaniem odpadów biodegradowalnych oraz opracowanie programu akredytacyjnego dla audytorów przeprowadzających audyty przedsiębiorców,
3. opracowanie Krajowego Planu Gospodarki Odpadami (KPGO) uwzględniającego cele dyrektywy odpadowej,
4. zaktualizowanie wojewódzkich planów gospodarki odpadami (WPGO) i dostosowanie ich do zapisów KPGO.

Podmiotem odpowiedzialnym za realizację pierwszych trzech zadań był minister środowiska. Z kolei aktualizacja WPGO przypadła właściwym marszałkom oraz sejmikom województw. W praktyce to właśnie problemy z aktualizacją WPGO stwarzały największe zagrożenie dla uruchomienia środków unijnych na gospodarkę odpadami.

Co z funduszami unijnymi na Mazowszu?

Wciąż pod znakiem zapytania pozostaje uruchomienie środków unijnych na gospodarkę odpadami w województwie mazowieckim. Źródłem problemów na Mazowszu jest toczące się przed Wojewódzkim Sądem Administracyjnym w Warszawie postępowanie sądowe. Mowa tutaj o postępowaniu w przedmiocie stwierdzenia nieważności uchwały w sprawie uchwalenia Planu gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego 2022 (PGO WM 2022). Podstawą do wszczęcia wskazanego postępowania była skarga województwa mazowieckiego na rozstrzygnięcie nadzorcze wojewody mazowieckiego stwierdzające nieważność uchwały Sejmiku Województwa nr 209/2016 w sprawie PGO WM 2022 oraz uchwały 210/2016 w sprawie wykonania PGO WM 2022⁵.

Co istotne, Komisja Europejska bezpośrednio odniosła się do planu gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego. Jak stwierdziła, możliwość współfinansowania inwestycji odpadowych z terenu województwa mazowieckiego będzie dotyczyła przedsięwzięć zamieszczonych w planie in-

westycyjnym stanowiącym załącznik do „prawomocnego planu gospodarki odpadami”. Innymi słowy, to, czy środki na inwestycje odpadowe zostaną uruchomione w województwie mazowieckim, będzie uzależnione od wyniku postępowania przed sądem administracyjnym.

Wsparcie dla inwestycji

Wsparcie na gospodarkę odpadami zostało przewidziane w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko (POIiŚ) oraz w ramach regionalnych programów operacyjnych (RPO). W przypadku POIiŚ na inwestycje w sektorze odpadowym przeznaczono 822 mln euro, z kolei łączna kwota pomocy na poziomie RPO to ok 400 mln euro. Linia demarkacyjna pomiędzy POIiŚ a regionalnymi programami operacyjnymi to skala inwestycji. Mianowicie POIiŚ jako program krajowy będzie właściwy dla kluczowych inwestycji o charakterze ponadregionalnym, natomiast dofinansowanie z RPO będą mogły uzyskać mniejsze projekty, o charakterze regionalnym.

W tym miejscu należy przypomnieć, że w świetle art. 35 ust. 4 ustawy o odpadach (tj. DzU z 2016 r. poz. 1987, ze zm.) warunkiem dopuszczalności finansowania inwestycji, dotyczących odpadów komunalnych, w tym odpadów budowlanych i rozbiórkowych, w zakresie zapobiegania powstawaniu tych odpadów oraz w zakresie gospodarowania tymi odpadami, ze środków Unii Europejskiej lub funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, jest ujęcie ich w planie inwestycyjnym. Innymi słowy, brak ujęcia danej inwestycji w planie inwestycyjnym uniemożliwi uzyskanie dofinansowania ze środków unijnych.

Dodatkowym warunkiem wstępnym ubiegania się o dofinansowanie będzie wdrożenie na terenie gminy bez opóźnień systemu selektywnego zbierania odpadów w podziale na pięć frakcji. Warunek ten zalecała Komisja Europejska w piśmie potwierdzającym spełnienie warunków *ex ante*. Ma być on uwzględniany już na etapie wstępnej oceny wniosku o dofinansowanie inwestycji w ramach POIiŚ lub RPO.

Powstaje jednak pytanie, w jaki sposób rozumieć termin „bez opóźnień”. W końcu Rozporządzenie Ministra Środowiska z 29 grudnia 2016 r. w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów (DzU z 2017 r. poz. 19) przewiduje dość elastyczne przepisy przejściowe. Mianowicie przepisy rozporządzenia umożliwiają odroczenie pełnego wdrożenia selektywnej zbiórki nawet do połowy 2021 r. Pojawia się zatem pytanie, czy termin „bez opóźnień”, użyty przez Komisję Europejską, odnosi się do daty 1 lipca 2017 r., czyli daty obowiązywania ww. rozporządzenia (tak jak wskazuje w komunikacie Ministerstwo Środowiska), czy może uwzględnić możliwość skorzystania z wydłużonego *vacatio legis*.

Trudniej o środki na termiczne przekształcanie

Komisja Europejska zalecała także kryteria, jakie powinny być brane pod uwagę przy ocenie wniosków o dofinansowanie nowych instalacji termicznego przekształcania odpadów (ITPOK). Wskazała jednoznacznie, że dofinansowanie nowych ITPOK-ów powinno być udzielane jedynie w dobrze uzasadnionych przypadkach. Szczególna ostrożność przy finansowaniu tego rodzaju inwestycji ma zapobiec ewentualnemu przewymiarowaniu mocy przerobowych tych instalacji. Tym samym ma to uchronić przed ewentualnym zachwianiem hierarchii sposobów postępowania z odpadami.

Komisja odniosła się również do budowy nowych instalacji mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów – całkowicie wyłącza bowiem możliwość dofinansowania budowy nowych instalacji MBP lub działań prowadzących do zwiększania mocy przerobowych istniejących instalacji tego typu. Wydaje się natomiast, że dopuszczalne będzie prowadzenie modernizacji tego rodzaju instalacji, choć pod warunkiem, że nie doprowadzą do zwiększenia mocy przerobowych danej instalacji.

Co prawda, odbyły się już pierwsze nabory wniosków na projekty dotyczące gospodarki odpadami (w przypadku POIiŚ uruchomiono cztery konkursy),

ale wydatkowanie środków unijnych na ten cel będzie dopiero nabierało tempa. Warto zatem śledzić harmonogramy naborów wniosków, gdyż jeszcze w tym roku powinny pojawić się konkursy obejmujące ten obszar interwencji.

Mikołaj Maśliński

prawnik w Kancelarii SMM Legal

Źródła

1. Pismo Komisji Europejskiej z 2 sierpnia 2017 r. pt. „Annual Implementation Reports – Commission's observations regarding fulfilment of ex-ante conditionality” z 2 sierpnia 2017 r., Ref. Ares(2017)3863690 – 02/08/2017, https://www.mazovia.pl/downloadStat/gfx/mazovia/pl/defaultaktualnosci/554/3900/1/en_-_exac_fulfilment_waste_poland_docx.tif_003.pdf (dostęp: 29.08.2017).
2. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z 17 grudnia 2013 r. ustanawiające wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego, ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności i Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego oraz uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 (Dz. Urz. L 347 z 20 grudnia 2013 r.).
3. Komunikat Ministerstwa Rozwoju z 3 sierpnia 2017 r. „Ponad 1,2 mld euro z funduszy UE na gospodarkę odpadami bezpieczne”, <http://www.mr.gov.pl/strony/aktualnosci/ponad-12-mld-euro-z-funduszy-ue-na-gospodarke-odpadami-bezpieczne> (dostęp: 29.08.2017).
4. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy (Dz. Urz. L 312 z 22 listopada 2008 r.).
5. Rozstrzygnięcie nadzorcze nr LEX-I.4131.15.2017 Wojewody Mazowieckiego z 26 stycznia 2017 r. Sejmik Województwa Mazowieckiego (Dz. Urz. Woj. Maz. 2017 r., poz. 1040 z 2 lutego 2017 r.).